

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)
της 22ας Ιουνίου 2010*

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-188/10 και C-189/10,

με αντικείμενο αιτήσεις για την έκδοση προδικαστικής απόφασεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, τις οποίες υπέβαλε το Cour de cassation (Γαλλία) με αποφάσεις της 16ης Απριλίου 2010, οι οποίες περιήλθαν στο Δικαστήριο την ίδια ημέρα, στο πλαίσιο των διαδικασιών κατά των

Aziz Melki (C-188/10),

Sélim Abdeli (C-189/10),

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους Β. Σκουρή, Πρόεδρο, J.N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, R. Silva de Lapuerta και C. Toader, προέδρους τμήματος, K. Schieman, E. Juhász, T. von Danwitz (εισηγητή), J.-J. Kasel και M. Safjan, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: J. Mazák
γραμματέας: M.-A. Gaudissart, προϊστάμενος διοικητικής μονάδας,

έχοντας υπόψη τη διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 12ης Μαΐου 2010, με την οποία αποφασίστηκε να εφαρμοστεί στις αιτήσεις εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως η ταχεία διαδικασία σύμφωνα με τα άρθρα 23α του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και 104α, πρώτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 2ας Ιουνίου 2010,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— ο A. Melki και ο S. Abdeli, εκπροσωπούμενοι από τον R. Boucq, avocat,

- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την E. Belliard, τον G. de Bergues και την B. Beaupère-Manokha,

- η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις C. Rochet και M. Jacobs και από τον T. Materne, που επικουρούνται από τον F. Tulkens, avocat,

- η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Smolek,

- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους J. Möller, B. Klein και N. Graf Vitzthum,

- η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις Τ. Παπαδοπούλου και Λ. Κοτρώνη,

- η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις C. Wissels και M. de Ree,

- η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την J. Faldyga και από τους M. Jarosz και M. Szpunar,

— η Σλοβακική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την B. Riczióná,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους J.-P. Kerpenne και M. Wilderspin,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Οι αιτήσεις έκδοσης προδικαστικής απόφασης αφορούν την ερμηνεία των άρθρων 67 ΣΛΕΕ και 267 ΣΛΕΕ.
- 2 Οι αιτήσεις αυτές υποβλήθηκαν στο πλαίσιο δύο διαδικασιών που έχουν κινηθεί αφενός κατά του A. Melki και αφετέρου κατά του S. Abdeli, οι οποίοι έχουν αμφότεροι αλγερινή ιθαγένεια, και των οποίων αντικείμενο είναι η παράταση της κράτησής τους σε χώρους που δεν εμπίπτουν στη δικαιοδοσία των σωφρονιστικών αρχών.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Στο προοίμιο του πρωτοκόλλου (αριθ. 19) σχετικά με το κекτημένο του Σένγκεν το οποίο έχει ενσωματωθεί στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πρωτόκολλο που έχει προσαρτηθεί στη Συνθήκη της Λισσαβώνας (ΕΕ 2010, C 83, σ. 290, στο εξής: πρωτόκολλο αριθ. 19), εκτίθενται τα εξής:

«Τα υψηλά συμβαλλόμενα μέρη,

σημειώνοντας ότι οι Συμφωνίες του Σένγκεν για τη σταδιακή κατάργηση των ελέγχων στα κοινά σύνορα, οι οποίες υπογράφηκαν από ορισμένα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο Σένγκεν στις 14 Ιουνίου 1985 και στις 19 Ιουνίου 1990, καθώς και οι σχετικές συμφωνίες και οι κανόνες που θεσπίστηκαν βάσει των συμφωνιών αυτών, έχουν ενσωματωθεί στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ της 2ας Οκτωβρίου 1997,

επιθυμώντας να διατηρήσουν το κекτημένο του Σένγκεν, όπως έχει αναπτυχθεί από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης του Άμστερνταμ και να αναπτύξουν το εν λόγω κекτημένο προκειμένου να συμβάλλουν στην υλοποίηση του στόχου της παροχής στους πολίτες της Ένωσης ενός χώρου ελευθερίας, δικαιοσύνης και ασφάλειας χωρίς εσωτερικά σύνορα,

[...]

συμφώνησαν επί των ακολούθων διατάξεων οι οποίες προσαρτώνται στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης».

- 4 Το άρθρο 2 του πρωτοκόλλου αυτού προβλέπει τα εξής:

«Το κεκτημένο του Σένγκεν εφαρμόζεται στα κράτη μέλη του άρθρου 1, με την επιφύλαξη του άρθρου 3 της Πράξης Προσχώρησης της 16ης Απριλίου 2003 και του άρθρου 4 της Πράξης Προσχώρησης της 25ης Απριλίου 2005. Το Συμβούλιο υποκαθιστά την Εκτελεστική Επιτροπή που θεσπίσθηκε δυνάμει των συμφωνιών του Σένγκεν.»

- 5 Στο κεκτημένο αυτό περιλαμβάνεται επίσης η Σύμβαση εφαρμογής της συμφωνίας του Σένγκεν της 14ης Ιουνίου 1985 μεταξύ των κυβερνήσεων των κρατών της Οικονομικής Ένωσης Μπενελούξ, της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και της Γαλλικής Δημοκρατίας, σχετικά με τη σταδιακή κατάργηση των ελέγχων στα κοινά σύνορα (ΕΕ 2000, L 239, σ. 19), η οποία υπογράφηκε στο Σένγκεν (Λουξεμβούργο) στις 19 Ιουνίου 1990 (στο εξής: Σύμβαση εφαρμογής) και της οποίας το άρθρο 2 αφορούσε τη διέλευση των εσωτερικών συνόρων.

- 6 Το άρθρο 2, παράγραφοι 1 έως 3, της Σύμβασης εφαρμογής είχε ως εξής:

«1. Η διέλευση των εσωτερικών συνόρων μπορεί να γίνει σε οποιοδήποτε σημείο, χωρίς να πραγματοποιηθεί έλεγχος προσώπων.

2. Ένα συμβαλλόμενο μέρος μπορεί εντούτοις, μετά από σύμφωνη γνώμη και των άλλων συμβαλλομένων μερών, όταν το επιβάλλει η δημόσια τάξη ή η εθνική ασφάλεια, να αποφασίσει ότι για μια περιορισμένη χρονική περίοδο θα πραγματοποιηθούν στα εσωτερικά του σύνορα εθνικοί συνοριακοί έλεγχοι, προσαρμοσμένοι στην κατάσταση. Εάν η δημόσια τάξη ή η εθνική ασφάλεια απαιτούν μια άμεση δράση, το ενδιαφερόμενο μέρος λαμβάνει τα απαραίτητα μέτρα και πληροφορεί το ταχύτερο δυνατό τα άλλα συμβαλλόμενα μέρη.

3. Η εξάλειψη του ελέγχου προσώπων στα εσωτερικά σύνορα δεν θίγει ούτε τις διατάξεις του άρθρου 22 ούτε την άσκηση των αστυνομικών αρμοδιοτήτων εκ μέρους των αρμοδίων αρχών στο σύνολο της επικράτειας κάθε συμβαλλόμενου μέρους δύναμει της νομοθεσίας του, ούτε τις υποχρεώσεις κατοχής, μεταφοράς και εμφανίσεως τίτλων και εγγράφων, που προβλέπονται από τη νομοθεσία του συμβαλλόμενου μέρους.»

- 7 Το άρθρο 2 της Σύμβασης εφαρμογής έχει καταργηθεί από τις 13 Οκτωβρίου 2006, σύμφωνα με το άρθρο 39, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 562/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2006, για τη θέσπιση του κοινοτικού κώδικα σχετικά με το καθεστώς διέλευσης προσώπων από τα σύνορα (κώδικα συνόρων του Σένγκεν, ΕΕ L 105, σ. 1).
- 8 Το άρθρο 2, σημεία 9 έως 11, του κανονισμού αυτού προβλέπει τα εξής:

«Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, νοούνται ως:

[...]

- 9) “έλεγχος των συνόρων”: οι δραστηριότητες που αναλαμβάνονται στα σύνορα, σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό και για τους σκοπούς του, αποκλειστικώς συνεπεία πρόθεσης διέλευσης ή συνεπεία διέλευσης των συνόρων, ασχέτως άλλου λόγου· οι εν λόγω δραστηριότητες συνίστανται στους συνοριακούς ελέγχους και στην επιτήρηση των συνόρων·
- 10) “συνοριακοί έλεγχοι”: οι έλεγχοι στα συνοριακά σημεία διέλευσης, προκειμένου να εξακριβωθεί ότι τα πρόσωπα, τα μέσα μεταφοράς τους και τα αντικείμενα που έχουν στην κατοχή τους δικαιούνται να εισέλθουν στην επικράτεια των κρατών μελών ή να την εγκαταλείψουν·

11) “επιτήρηση των συνόρων”: η επιτήρηση των συνόρων εκτός των συνοριακών σημείων διέλευσης και η επιτήρηση των συνοριακών σημείων διέλευσης εκτός των καθορισμένων ωραρίων λειτουργίας, ώστε να μη γίνεται παράκαμψη των συνοριακών ελέγχων».

- 9 Το άρθρο 20 του κανονισμού 562/2006, το οποίο επιγράφεται: «Διέλευση των εσωτερικών συνόρων», ορίζει τα εξής:

«Επιτρέπεται η διέλευση των εσωτερικών συνόρων σε οποιοδήποτε σημείο χωρίς συνοριακούς ελέγχους, ανεξαρτήτως ιθαγενείας των προσώπων.»

- 10 Το άρθρο 21 του κανονισμού αυτού, το οποίο επιγράφεται: «Έλεγχοι στο εσωτερικό της επικράτειας», προβλέπει τα εξής:

«Η κατάργηση του ελέγχου των εσωτερικών συνόρων δεν θίγει:

α) την άσκηση αστυνομικών αρμοδιοτήτων εκ μέρους των αρμόδιων αρχών δυνάμει της νομοθεσίας κάθε κράτους μέλους, εφόσον η άσκηση των αρμοδιοτήτων αυτών δεν έχει ισοδύναμο αποτέλεσμα με τους συνοριακούς ελέγχους· αυτό ισχύει και στις παραμεθόριες περιοχές. Κατά την έννοια της πρώτης πρότασης, η άσκηση αστυνομικών αρμοδιοτήτων δεν μπορεί, ειδικότερα, να θεωρηθεί ισοδύναμη με τους συνοριακούς ελέγχους όταν τα αστυνομικά μέτρα:

i) δεν έχουν ως στόχο τον έλεγχο των συνόρων,

- ii) βασίζονται σε γενικές αστυνομικές πληροφορίες και πείρα όσον αφορά ενδεχόμενες απειλές κατά της δημόσιας ασφάλειας και αποσκοπούν συγκεκριμένα στην καταπολέμηση του διασυνοριακού εγκλήματος,

- iii) σχεδιάζονται και εκτελούνται κατά τρόπο σαφώς διαφορετικό από τους συστηματικούς ελέγχους προσώπων στα εξωτερικά σύνορα,

- iv) διενεργούνται βάσει δειγματοληπτικών ελέγχων,

[...]

- γ) τη δυνατότητα κράτους μέλους να προβλέπει στην εθνική νομοθεσία του την υποχρέωση κατοχής και επίδειξης τίτλων και εγγράφων,

[...]».

Το εθνικό δίκαιο

Το γαλλικό Σύνταγμα της 4ης Οκτωβρίου 1958

- ¹¹ Το Σύνταγμα της 4ης Οκτωβρίου 1958, όπως τροποποιήθηκε με τον συνταγματικό νόμο 2008-724, της 23ης Ιουλίου 2008, για τον εκσυγχρονισμό των θεσμών της Πέμπτης Δημοκρατίας [*JORF* (Εφημερίδα της Κυβέρνησης της Γαλλίας) της 24ης Ιουλίου 2008, σ. 11890, στο εξής: Σύνταγμα], ορίζει στο άρθρο 61-1 τα εξής:

«Όταν προβάλλεται, κατά την εκδίκαση υπόθεσης ενώπιον δικαστηρίου, ο ισχυρισμός ότι μια νομοθετική διάταξη θίγει δικαιώματα ή ελευθερίες που κατοχυρώνονται με το Σύνταγμα, το ζήτημα αυτό μπορεί να υποβληθεί στην κρίση του *Conseil constitutionnel* (γαλλικού Συνταγματικού Δικαστηρίου) από το *Conseil d'État* (γαλλικό Συμβούλιο της Επικρατείας) ή το *Cour de cassation* (γαλλικό Ακυρωτικό), το οποίο αποφαίνεται εντός ορισμένης προθεσμίας.

Οι προϋποθέσεις εφαρμογής του παρόντος άρθρου καθορίζονται με οργανικό νόμο.»

- ¹² Το άρθρο 62, δεύτερο και τρίτο εδάφιο, του Συντάγματος προβλέπει τα εξής:

«Η διάταξη που κρίνεται αντισυνταγματική βάσει του άρθρου 61-1 καταργείται από την ημέρα της δημοσίευσης της απόφασης του Συνταγματικού Δικαστηρίου ή από τη μεταγενέστερη ημερομηνία που καθορίζεται με την εν λόγω απόφαση. Το Συνταγματικό Δικαστήριο καθορίζει τις προϋποθέσεις και τα όρια εντός των οποίων επιτρέπεται να ανατραπούν τα αποτελέσματα που έχει ήδη παραγάγει η εν λόγω διάταξη.

Οι αποφάσεις του Συνταγματικού Δικαστηρίου δεν υπόκεινται σε κανένα ένδικο μέσο και δεσμεύουν τις δημόσιες αρχές και όλα τα διοικητικά και δικαστικά όργανα.»

- 13 Το άρθρο 88-1 του Συντάγματος προβλέπει τα εξής:

«Η Γαλλική Δημοκρατία μετέχει στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία αποτελείται από κράτη που έχουν ελευθέρως επιλέξει να ασκούν από κοινού ορισμένες από τις αρμοδιότητές τους, δυνάμει της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως οι Συνθήκες αυτές απορρέουν από τη Συνθήκη που υπογράφηκε στη Λισσαβώνα στις 13 Δεκεμβρίου 2007.»

Η απόφαση του υπουργικού συμβουλίου 58-1067

- 14 Με τον οργανικό νόμο 2009-1523, της 10ης Δεκεμβρίου 2009, σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 61-1 του Συντάγματος (*JORF* της 11ης Δεκεμβρίου 2009, σ. 21379), προστέθηκε στον τίτλο II της απόφασης του υπουργικού συμβουλίου 58-1067, της 7ης Νοεμβρίου 1958, η οποία αφορά τον οργανικό νόμο για το Συνταγματικό Δικαστήριο, ένα νέο κεφάλαιο II bis, το οποίο επιγράφεται: «Προκριματικό ζήτημα συνταγματικότητας» και έχει ως εξής:

«Τμήμα 1

Διατάξεις που εφαρμόζονται ενώπιον των δικαστηρίων των οποίων οι αποφάσεις προσβάλλονται σε τελευταίο βαθμό ενώπιον του Conseil d'État ή του Cour de cassation

Άρθρο 23-1

Ενώπιον των δικαστηρίων των οποίων οι αποφάσεις προσβάλλονται σε τελευταίο βαθμό ενώπιον του Conseil d'État ή του Cour de cassation, ο ισχυρισμός ότι ορισμένη νομοθετική διάταξη θίγει δικαιώματα ή ελευθερίες που κατοχυρώνονται με το Σύνταγμα προβάλλεται με χωριστό δικόγραφο και είναι αιτιολογημένος, ειδάλλως απορρίπτεται ως απαράδεκτος. Ο ισχυρισμός αυτός επιτρέπεται να προβληθεί για πρώτη φορά κατ' έφεση. Το εν λόγω ζήτημα δεν μπορεί να εξεταστεί αυτεπαγγέλτως.

[...]

Άρθρο 23-2

Το δικαστήριο αποφασίζει αμελλητί, με αιτιολογημένη απόφαση, κατά πόσον θα υποβάλει το προκριματικό ζήτημα συνταγματικότητας στο Conseil d'État ή στο Cour de cassation. Η υποβολή αυτή αποφασίζεται, αν συντρέχουν οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- 1) η επίμαχη διάταξη έχει εφαρμογή στη διαφορά ή στην υπόθεση της κύριας διαδικασίας ή αποτελεί το έρεισμα της ποινικής δίωξης,
- 2) η διάταξη αυτή δεν έχει ήδη κριθεί, στο σκεπτικό και στο διατακτικό απόφασης του Conseil constitutionnel, σύμφωνα με το Σύνταγμα, εκτός αν έχουν αλλάξει οι περιστάσεις,
- 3) το ζήτημα δεν είναι ασήμαντο.

Εν πάση περιπτώσει, το δικαστήριο είναι υποχρεωμένο, εφόσον προβληθεί ενώπιόν του ο ισχυρισμός ότι ορισμένη νομοθετική διάταξη δεν είναι συμβατή αφενός με τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που έχει κατοχυρώσει το Σύνταγμα και αφετέρου με τις διεθνείς δεσμεύσεις της Γαλλίας, να αποφασίσει κατά προτεραιότητα κατά πόσον θα υποβάλει το ζήτημα της συνταγματικότητας στο Conseil d'État ή στο Cour de cassation.

Η απόφαση υποβολής του ζητήματος αποστέλλεται στο Conseil d'État ή στο Cour de cassation μαζί με τα δικόγραφα και τα υπομνήματα των διαδικών εντός οκτώ ημερών από την έκδοσή της. Η απόφαση αυτή δεν υπόκειται σε ένδικο μέσο. Η απόφαση μη υποβολής του ζητήματος μπορεί να προσβληθεί μόνο με την άσκηση ενδίκου μέσου κατά της απόφασης με την οποία επιλύεται εν όλω ή εν μέρει η διαφορά.

Άρθρο 23-3

Σε περίπτωση υποβολής του ζητήματος, το δικαστήριο αναστέλλει τη διαδικασία μέχρι να λάβει την απόφαση του Conseil d'État ή του Cour de cassation ή του Conseil constitutionnel, εφόσον το ζήτημα έχει υποβληθεί στην κρίση του τελευταίου αυτού δικαστηρίου. Δεν αναστέλλεται η αποδεικτική ή η ανακριτική διαδικασία και το δικαστήριο μπορεί να διατάξει τα αναγκαία προσωρινά ή ασφαλιστικά μέτρα.

Η διαδικασία δεν αναστέλλεται πάντως όταν ο ενδιαφερόμενος στερείται την ελευθερία του λόγω της εκκρεμοδικίας ή όταν σκοπός της διαδικασίας είναι η λήξη της ισχύος μέτρου στερητικού της ελευθερίας.

Το δικαστήριο μπορεί επίσης να εκδώσει απόφαση χωρίς να αναμείνει την απόφαση επί του προκριματικού ζητήματος της συνταγματικότητας, αν ο νόμος ή μια κανονιστική πράξη προβλέπει ότι εκδίδει την απόφασή του εντός συγκεκριμένης προθεσμίας ή με επείγουσα διαδικασία. Αν το πρωτοβάθμιο δικαστήριο εκδώσει απόφαση χωρίς να αναμείνει την απόφαση επί του προκριματικού ζητήματος και ασκηθεί έφεση κατά της απόφασής του αυτής, το δευτεροβάθμιο δικαστήριο αναστέλλει την ενώπιόν του διαδικασία. Μπορεί πάντως να αποφασίσει να μην την αναστείλει, αν είναι υποχρεωμένο να εκδώσει την απόφασή του εντός συγκεκριμένης προθεσμίας ή με επείγουσα διαδικασία.

Επιπλέον, αν η αναστολή της διαδικασίας ενέχει τον κίνδυνο να προκληθεί ανεπανόρθωτη ή προδήλως υπερβολικά μεγάλη βλάβη στα δικαιώματα ενός διαδίκου, το δικαστήριο που αποφασίζει την υποβολή του ζητήματος μπορεί να αποφανθεί επί των σημείων που πρέπει να επιλυθούν αμέσως.

Αν ασκηθεί αναίρεση αφού το δικαστήριο της ουσίας εξέδωσε την απόφασή του χωρίς να αναμείνει την απόφαση του Conseil d'État ή του Cour de cassation ή του Conseil constitutionnel (εφόσον το ζήτημα υποβλήθηκε στην κρίση του τελευταίου αυτού δικαστηρίου), αναστέλλεται η έκδοση οποιασδήποτε απόφασης επί της αναίρεσης ενόσω δεν έχει εκδοθεί απόφαση επί του προκριματικού ζητήματος της συνταγματικότητας. Αυτό δεν ισχύει όταν ο ενδιαφερόμενος στερείται την ελευθερία του λόγω της εκκρεμοδικίας και ο νόμος προβλέπει ότι το Cour de cassation αποφαίνεται εντός συγκεκριμένης προθεσμίας.

Τμήμα 2

Διατάξεις που εφαρμόζονται ενώπιον του Conseil d'État και του Cour de cassation

Άρθρο 23-4

Εντός τριών μηνών από την υποβολή την οποία προβλέπει το άρθρο 23-2 ή το τελευταίο εδάφιο του άρθρου 23-1, το Conseil d'État ή το Cour de cassation αποφασίζει κατά πόσον θα παραπέμψει το προκριματικό ζήτημα συνταγματικότητας στο Conseil constitutionnel. Η παραπομπή αυτή πραγματοποιείται εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 23-2, σημεία 1 και 2, και εφόσον πρόκειται για καινοφανές ή σοβαρό ζήτημα.

Άρθρο 23-5

Ο ισχυρισμός ότι ορισμένη νομοθετική διάταξη θίγει δικαιώματα ή ελευθερίες που κατοχυρώνονται με το Σύνταγμα μπορεί να προβληθεί ακόμη και κατ' αναίρεση για πρώτη φορά, κατά την εκδίκαση υπόθεσης από το Conseil d'État ή το Cour de cassation. Ο ισχυρισμός αυτός προβάλλεται με χωριστό δικόγραφο και είναι αιτιολογημένος, ειδάλλως απορρίπτεται ως απαράδεκτος. Το εν λόγω ζήτημα δεν μπορεί να εξεταστεί αυτεπαγγέλτως.

Εν πάση περιπτώσει, το Conseil d'État ή το Cour de cassation είναι υποχρεωμένο, εφόσον προβληθεί ενώπιόν του ο ισχυρισμός ότι ορισμένη νομοθετική διάταξη δεν είναι συμβατή αφενός με τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που έχει κατοχυρώσει το Σύνταγμα και αφετέρου με τις διεθνείς δεσμεύσεις της Γαλλίας, να αποφασίσει κατά προτεραιότητα κατά πόσον θα παραπέμψει το ζήτημα της συνταγματικότητας στο Conseil constitutionnel.

Το Conseil d'État ή το Cour de cassation είναι υποχρεωμένο να εκδώσει την απόφασή του εντός τριών μηνών από την προβολή του εν λόγω ισχυρισμού. Η παραπομπή του προκριματικού ζητήματος της συνταγματικότητας στο Conseil constitutionnel πραγματοποιείται εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 23-2, σημεία 1 και 2, και εφόσον πρόκειται για καινοφανές ή σοβαρό ζήτημα.

Εφόσον παραπεμφθεί το ζήτημα στο Conseil constitutionnel, το Conseil d'État ή το Cour de cassation αναστέλλει την ενώπιόν του διαδικασία μέχρι να αποφανθεί το Conseil constitutionnel. Αυτό δεν συμβαίνει όταν ο ενδιαφερόμενος στερείται την ελευθερία του λόγω της εκκρεμοδικίας και ο νόμος προβλέπει ότι το Cour de cassation εκδίδει την απόφασή του εντός συγκεκριμένης προθεσμίας. Αν το Conseil d'État ή το Cour de cassation είναι υποχρεωμένο να εκδώσει την απόφασή του με επείγουσα διαδικασία, επιτρέπεται να μην ανασταλεί η διαδικασία.

[...]

Άρθρο 23-7

Η αιτιολογημένη απόφαση του Conseil d'État ή του Cour de cassation για την παραπομπή του ζητήματος στο Conseil constitutionnel διαβιβάζεται στο δικαστήριο αυτό μαζί με τα δικόγραφα και τα υπομνήματα των διαδίκων. Στο Conseil constitutionnel αποστέλλεται αντίγραφο της αιτιολογημένης απόφασης του Conseil d'État ή του Cour de cassation να μην υποβάλει στην κρίση του Conseil constitutionnel κανένα προκριματικό ζήτημα συνταγματικότητας. Αν το Conseil d'État ή το Cour de cassation δεν εκδώσει απόφαση εντός των προθεσμιών που προβλέπονται στα άρθρα 23-4 και 23-5, το ζήτημα υποβάλλεται στο Conseil constitutionnel.

[...]

Τμήμα 3

Διατάξεις που εφαρμόζονται ενώπιον του Conseil constitutionnel

[...]

Άρθρο 23-10

Το Conseil constitutionnel εκδίδει απόφαση εντός τριών μηνών από την υποβολή του ζητήματος στην κρίση του. Στους διαδίκους παρέχεται η δυνατότητα να υποβάλουν τις εκατέρωθεν παρατηρήσεις τους. Η συνεδρίαση είναι δημόσια, εκτός από εξαιρετικές περιπτώσεις, οι οποίες προβλέπονται από τον κανονισμό εσωτερικής λειτουργίας του Conseil constitutionnel.

[...]»

Ο Κώδικας Ποινικής Δικονομίας

- 15 Το άρθρο 78-2 του γαλλικού Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών, πρόβλεπε τα εξής:

«Οι αξιωματικοί της αστυνομίας και τα αστυνομικά όργανα που ενεργούν κατ' εντολή και υπ' ευθύνη των αξιωματικών αυτών και αναφέρονται στα άρθρα 20 και 21-1 μπορούν να προβαίνουν στην εξακρίβωση, με οποιονδήποτε τρόπο, της ταυτότητας οποιουδήποτε προσώπου για το οποίο υπάρχουν βάσιμη υποψία ή βάσιμες υποψίες ότι:

- έχει διαπράξει ή έχει αποπειραθεί να διαπράξει αδίκημα,

- ή προετοιμάζει τη διάπραξη πλημμελήματος ή κακούργηματος,

- ή μπορεί να παράσχει χρήσιμες πληροφορίες για την προκαταρκτική εξέταση ή την προανάκριση σε σχέση με πλημμέλημα ή κακούργημα,

- ή καταζητείται με βάση απόφαση δικαστικής αρχής.

Κατόπιν γραπτής παραγγελίας του Εισαγγελέα στο πλαίσιο ερευνών ή ποινικής δίωξης για εγκλήματα τα οποία καθορίζει ο ίδιος, επιτρέπεται επίσης η εξακρίβωση της ταυτότητας οποιουδήποτε προσώπου υπό τους ίδιους όρους, εντός των χώρων και κατά το διάστημα που καθορίζει ο εν λόγω δικαστικός λειτουργός. Το γεγονός ότι κατόπιν της εξακρίβωσης της ταυτότητας διαπιστώνονται άλλες παραβάσεις και όχι οι αναφερόμενες στην παραγγελία του Εισαγγελέα δεν αποτελεί λόγο ακυρότητας των παρεπιπτούσων διαδικασιών.

Επιτρέπεται επίσης η εξακρίβωση της ταυτότητας οποιουδήποτε προσώπου, ανεξάρτητα από τη συμπεριφορά του, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο πρώτο εδάφιο, με σκοπό την πρόληψη προσβολών της δημόσιας τάξης, και συγκεκριμένα της ασφάλειας των προσώπων ή των αγαθών.

Εντός ζώνης 20 χιλιομέτρων από τα χερσαία σύνορα της Γαλλίας με τα άλλα κράτη που μετέχουν στη σύμβαση που υπογράφηκε στο Σένγκεν στις 19 Ιουνίου 1990, καθώς και εντός κάθε ζώνης των λιμένων, αερολιμένων, σιδηροδρομικών σταθμών και σταθμών υπεραστικών λεωφορείων που χρησιμοποιούνται για διεθνείς μεταφορές και έχουν καθοριστεί με διοικητική απόφαση, μπορεί επίσης να διεξάγεται, εφόσον στη ζώνη αυτή έχει πρόσβαση το κοινό, έλεγχος της ταυτότητας οποιουδήποτε προσώπου, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο πρώτο εδάφιο, προκειμένου να εξακριβώνεται αν το ελεγχόμενο άτομο έχει στην κατοχή του, όπως είναι υποχρεωμένο, και μπορεί να επιδείξει τις άδειες και τα έγγραφα που προβλέπονται από τον νόμο. Όταν ο έλεγχος αυτός διεξάγεται επί συρμού που πραγματοποιεί διεθνές δρομολόγιο, η διεξαγωγή του επιτρέπεται εντός του τμήματος της διαδρομής μεταξύ των συνόρων και της πρώτης στάσης του συρμού που βρίσκεται πέραν των 20 χιλιομέτρων από τα σύνορα. Εντούτοις στους συρμούς που εξυπηρετούν γραμμές διεθνών δρομολογίων με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, ο έλεγχος μπορεί επίσης να πραγματοποιείται μεταξύ της στάσης αυτής και οποιασδήποτε στάσης που βρίσκεται εντός των 50 επόμενων χιλιομέτρων. Οι γραμμές και οι στάσεις αυτές καθορίζονται με υπουργική απόφαση. Όταν υπάρχει τμήμα αυτοκινητοδρόμου που αρχίζει εντός της ζώνης που μνημονεύεται στην πρώτη περίοδο του παρόντος εδαφίου και ο πρώτος σταθμός διοδίων βρίσκεται πέραν της γραμμής των 20 χιλιομέτρων, ο έλεγχος μπορεί επίσης να πραγματοποιείται στους χώρους στάθμευσης πριν από τον πρώτο αυτό σταθμό διοδίων, καθώς και στον χώρο του σταθμού αυτού και στους διπλανούς χώρους στάθμευσης. Οι σταθμοί διοδίων που αφορά η παρούσα διάταξη καθορίζονται με υπουργική απόφαση. Το γεγονός ότι κατόπιν της εξακρίβωσης της ταυτότητας διαπιστώνεται άλλη παράβαση και όχι η μη τήρηση των παραπάνω υποχρεώσεων δεν αποτελεί λόγο ακυρότητας των παρεπιπτούσων διαδικασιών.

[...]

Οι διαφορές της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 16 Ο Α. Melki και ο S. Abdeli, οι οποίοι έχουν αλγερινή ιθαγένεια και διαμένουν παράνομα στη Γαλλία, υποβλήθηκαν, κατ' εφαρμογή του άρθρου 78-2, τέταρτο εδάφιο, του γαλλικού Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (στο εξής: ΚΠΔ), σε αστυνομικό έλεγχο στο γαλλικό έδαφος, εντός ζώνης 20 χιλιομέτρων από τα γαλλοβελγικά χερσαία σύνορα. Στις 23 Μαρτίου 2010 εκδόθηκε για τον καθένα τους απόφαση του νομάρχη για τη διοικητική απέλασή τους και απόφαση για τη συνέχιση της κράτησής τους.
- 17 Ενώπιον του juge des libertés et de la détention, στον οποίο ο νομάρχης είχε υποβάλει αίτηση παράτασης της κράτησης, οι Α. Melki και S. Abdeli αμφισβήτησαν τη νομιμότητα της σύλληψής τους και ισχυρίστηκαν ότι το άρθρο 78-2, τέταρτο εδάφιο, του γαλλικού ΚΠΔ είναι αντισυνταγματικό, διότι θίγει δικαιώματα και ελευθερίες που κατοχυρώνονται με το Σύνταγμα.
- 18 Με δύο διατάξεις της 25ης Μαρτίου 2010, ο juge des libertés et de la détention διέταξε αφενός την υποβολή στο Cour de cassation του ερωτήματος αν το άρθρο 78-2, τέταρτο εδάφιο, του ΚΠΔ θίγει δικαιώματα και ελευθερίες που κατοχυρώνονται με το Σύνταγμα και αφετέρου την παράταση της κράτησης του Α. Melki και του S. Abdeli κατά 15 ημέρες.
- 19 Κατά το αιτούν δικαστήριο, ο Α. Melki και ο S. Abdeli ισχυρίζονται ότι το άρθρο 78-2, τέταρτο εδάφιο, του γαλλικού ΚΠΔ αντιβαίνει στο Σύνταγμα, επειδή οι δεσμεύσεις της Γαλλικής Δημοκρατίας που απορρέουν από τη Συνθήκη της Λισσαβώνας έχουν συνταγματική ισχύ κατά το άρθρο 88-1 του Συντάγματος, και ότι η εν λόγω διάταξη του ΚΠΔ, η οποία επιτρέπει τη διενέργεια ελέγχων στα σύνορα της Γαλλίας με τα άλλα κράτη μέλη, αντιβαίνει στην αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων, την οποία κατοχυρώνει το άρθρο 67, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, το οποίο προβλέπει ότι η

Ευρωπαϊκή Ένωση εξασφαλίζει την απουσία ελέγχων των προσώπων στα εσωτερικά σύνορα.

- 20 Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά, πρώτον, ότι ανακλύπει το ζήτημα κατά πόσον το άρθρο 78-2, τέταρτο εδάφιο, του ΚΠΔ είναι σύμφωνο αφενός με το δικαίω της Ένωσης και αφετέρου με το γαλλικό Σύνταγμα.
- 21 Δεύτερον, το Cour de cassation συνάγει από τα άρθρα 23-2 και 23-5 της απόφασης 58-1067 και από το άρθρο 62 του Συντάγματος ότι τα δικαστήρια της ουσίας, αλλά και το ίδιο, στερούνται, λόγω του οργανικού νόμου 2009-1523, με τον οποίο προστέθηκαν τα εν λόγω άρθρα στην απόφαση του υπουργικού συμβουλίου 58-1067, τη δυνατότητα να υποβάλουν προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εφόσον έχει υποβληθεί προκριματικό ζήτημα συνταγματικότητας στην κρίση του Conseil constitutionnel.
- 22 Το Cour de cassation, επειδή έκρινε ότι η απόφασή του για το αν θα παραπέμψει κατά προτεραιότητα το προκριματικό ζήτημα της συνταγματικότητας στο Conseil constitutionnel εξαρτάται από την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, αποφάσισε να αναστείλει τις ενώπιόν του δύο διαδικασίες και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Ερωτάται αν αντιβαίνει στο άρθρο 267 [ΣΛΕΕ] μια νομοθετική ρύθμιση όπως αυτή που προκύπτει από τα άρθρα 23-2, δεύτερο εδάφιο, και 23-5, δεύτερο εδάφιο, της απόφασης του υπουργικού συμβουλίου 58-1067, της 7ης Νοεμβρίου

1958, τα οποία προστέθηκαν με τον οργανικό νόμο 2009-1523, της 10ης Δεκεμβρίου 2009, και τα οποία επιβάλλουν στα δικαστήρια την υποχρέωση να αποφασίζουν κατά προτεραιότητα κατά πόσον θα παραπέμψουν στο Conseil constitutionnel (γαλλικό Συνταγματικό Δικαστήριο) το ζήτημα της συνταγματικότητας το οποίο υποβάλλεται στην κρίση τους, εφόσον στο πλαίσιο του ζητήματος αυτού προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι μια εσωτερική νομική ρύθμιση δεν είναι σύμφωνη με το Σύνταγμα λόγω του ότι είναι αντίθετη προς το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

- 2) Ερωτάται αν αντιβαίνει στο άρθρο 67 [ΣΛΕΕ] μια νομοθετική ρύθμιση όπως αυτή που προκύπτει από το άρθρο 78-2, τέταρτο εδάφιο, του γαλλικού Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, το οποίο προβλέπει τα εξής: “Εντός ζώνης 20 χιλιομέτρων από τα χερσαία σύνορα της Γαλλίας με τα άλλα κράτη που μετέχουν στη σύμβαση που υπογράφηκε στο Σένγκεν στις 19 Ιουνίου 1990, καθώς και εντός κάθε ζώνης των λιμένων, αερολιμένων, σιδηροδρομικών σταθμών και σταθμών υπεραστικών λεωφορείων που χρησιμοποιούνται για διεθνείς μεταφορές και έχουν καθοριστεί με διοικητική απόφαση, μπορεί επίσης να διεξάγεται, εφόσον στη ζώνη αυτή έχει πρόσβαση το κοινό, έλεγχος της ταυτότητας οποιουδήποτε προσώπου, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο πρώτο εδάφιο, προκειμένου να εξακριβώνεται αν το ελεγχόμενο άτομο έχει στην κατοχή του, όπως είναι υποχρεωμένο, και μπορεί να επιδείξει τις άδειες και τα έγγραφα που προβλέπονται από τον νόμο. Όταν ο έλεγχος αυτός διεξάγεται επί συρμού που πραγματοποιεί διεθνές δρομολόγιο, η διεξαγωγή του επιτρέπεται εντός του τμήματος της διαδρομής μεταξύ των συνόρων και της πρώτης στάσης του συρμού που βρίσκεται πέραν των 20 χιλιομέτρων από τα σύνορα. Εντούτοις, στους συρμούς που εξυπηρετούν γραμμές διεθνών δρομολογίων με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, ο έλεγχος μπορεί επίσης να πραγματοποιείται μεταξύ της στάσης αυτής και οποιασδήποτε στάσης που βρίσκεται εντός των 50 επόμενων χιλιομέτρων. Οι γραμμές και οι στάσεις αυτές καθορίζονται με υπουργική απόφαση. Όταν υπάρχει τμήμα αυτοκινητοδρόμου που αρχίζει εντός της ζώνης που μνημονεύεται στην πρώτη περίοδο του παρόντος εδαφίου και ο πρώτος σταθμός διοδίων βρίσκεται πέραν της γραμμής των 20 χιλιομέτρων, ο έλεγχος μπορεί επίσης να πραγματοποιείται στους χώρους στάθμευσης πριν από τον πρώτο αυτό σταθμό διοδίων, καθώς και στον χώρο του σταθμού αυτού και στους διπλανούς χώρους στάθμευσης. Οι σταθμοί διοδίων που αφορά η παρούσα διάταξη καθορίζονται με υπουργική απόφαση.”»

²³ Με διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 20ής Απριλίου 2010, οι υποθέσεις C-188/10 και C-189/10 ενώθηκαν προς διευκόλυνση της έγγραφης και της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής απόφασης.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του παραδεκτού

- 24 Η Γαλλική Κυβέρνηση προβάλλει ένσταση απαραδέκτου των αιτήσεων έκδοσης προδικαστικής απόφασης.
- 25 Όσον αφορά το πρώτο ερώτημα, η Γαλλική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι έχει αμιγώς υποθετικό χαρακτήρα. Συγκεκριμένα, το ερώτημα αυτό στηρίζεται στην αντίληψη ότι το Conseil constitutionnel, κατά την εξέταση της συνταγματικότητας ενός νόμου, μπορεί τελικά να πρέπει να εξετάσει κατά πόσον ο νόμος αυτός είναι σύμφωνος με το δίκαιο της Ένωσης. Εντούτοις, κατά τη νομολογία του Conseil constitutionnel, η εξέταση του ζητήματος αν ένας νόμος είναι σύμφωνος με το δίκαιο της Ένωσης δεν εναπόκειται στο εν λόγω Συνταγματικό Δικαστήριο, όταν ελέγχει τη συνταγματικότητα των νόμων, αλλά στα τακτικά πολιτικά, ποινικά και διοικητικά δικαστήρια. Κατά συνέπεια, το Conseil d'État και το Cour de cassation δεν είναι υποχρεωμένα, κατά την εθνική νομοθεσία, να παραπέμπουν στο Conseil constitutionnel τα ζητήματα που αφορούν το αν ορισμένες διατάξεις του εθνικού δικαίου είναι σύμφωνες με το δίκαιο της Ένωσης, αφού τα ζητήματα αυτά δεν έχουν σχέση με τον έλεγχο της συνταγματικότητας.
- 26 Όσον αφορά το δεύτερο ερώτημα, η Γαλλική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η απάντηση στο ερώτημα αυτό θα ήταν περιττή. Συγκεκριμένα, από τις 9 Απριλίου 2010 δεν ισχύει κανένα στερητικό της ελευθερίας μέτρο κατά των A. Melki και S. Abdeli και από την ίδια αυτή ημερομηνία έχουν παύσει να παράγουν αποτελέσματα οι δύο διατάξεις που εξέδωσε ο juge des libertés et de la détention. Το ζήτημα του συμβατού του άρθρου 78-2, τέταρτο εδάφιο, του γαλλικού ΚΠΔ με το άρθρο 67 ΣΛΕΕ είναι επίσης αλυσιτελές, όσον αφορά τη μόνη πλέον εκκρεμή διαδικασία ενώπιον του Cour de cassation, δεδομένου ότι, όπως υπενθύμισε το Conseil constitutionnel με την

απόφαση 2010-605 DC, της 12ης Μαΐου 2010, το εν λόγω Συνταγματικό Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο, όταν του ζητείται να ελέγξει τη συνταγματικότητα ενός νόμου, να εξετάζει τη συμβατότητά του με το δίκαιο της Ένωσης.

- 27 Συναφώς αρκεί να υπενθυμιστεί ότι, κατά πάγια νομολογία, για τα σχετικά με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ερωτήματα που έχει υποβάλει το εθνικό δικαστήριο εντός του πραγματικού και κανονιστικού πλαισίου το οποίο έχει προσδιορίσει με δική του ευθύνη και την ακρίβεια του οποίου δεν οφείλει να ελέγξει το Δικαστήριο ισχύει το τεκμήριο ότι είναι λυσιτελή. Το Δικαστήριο μπορεί να απορρίψει την αίτηση που έχει υποβάλει το εθνικό δικαστήριο μόνον όταν προδήλως προκύπτει ότι η ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης την οποία ζητεί το εθνικό δικαστήριο δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσης ή επίσης όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 22ας Δεκεμβρίου 2008, C-333/07, *Regie Networks*, Συλλογή 2008, σ. I-10807, σκέψη 46, της 8ης Σεπτεμβρίου 2009, C-478/07, *Budejovicky Budvar*, Συλλογή 2009, σ. I-7721, σκέψη 63, και της 20ής Μαΐου 2010, C-56/09, *Zanotti*, Συλλογή 2010, σ. I-4517, σκέψη 15).
- 28 Εν προκειμένω όμως τα υποβαλλόμενα ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία των άρθρων 67 ΣΛΕΕ και 267 ΣΛΕΕ. Από το σκεπτικό των αιτήσεων για την έκδοση προδικαστικής απόφασης δεν προκύπτει ότι οι διατάξεις που εξέδωσε ο *juge des libertés et de la détention* κατά των A. Melki και S. Abdeli έχουν παύσει να παράγουν αποτελέσματα. Επιπλέον, δεν προκύπτει προδήλως ότι το γράμμα των εθνικών διατάξεων αποκλείει πλήρως το ενδεχόμενο να είναι ορθή η ερμηνεία του μηχανισμού του προκριματικού ζητήματος συνταγματικότητας στην οποία προέβη το *Cour de cassation*.
- 29 Επομένως, το τεκμήριο λυσιτέλειας της αίτησης για την έκδοση προδικαστικής απόφασης στις δύο αυτές υποθέσεις δεν ανατρέπεται από τις αντιρρήσεις που διατύπωσε η Γαλλική Κυβέρνηση.
- 30 Υπό τις συνθήκες αυτές, η αίτηση έκδοσης προδικαστικής απόφασης στις δύο αυτές υποθέσεις κρίνεται παραδεκτή.

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 31 Με το ερώτημα αυτό το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσία αν αντιβαίνει στο άρθρο 267 ΣΛΕΕ η νομοθετική ρύθμιση κράτους μέλους που καθιερώνει μια παρεμπόδιση διαδικασία ελέγχου της συνταγματικότητας των εθνικών νόμων και επιβάλλει στα δικαστήρια του εν λόγω κράτους μέλους την υποχρέωση να αποφασίζουν κατά προτεραιότητα κατά πόσον θα παραπέμψουν στο εθνικό δικαστήριο που είναι αρμόδιο για τον έλεγχο της συνταγματικότητας των νόμων το ζήτημα αν μια διάταξη του εθνικού δικαίου είναι σύμφωνη με το Σύνταγμα, όταν τίθεται ταυτόχρονα το ζήτημα αν η διάταξη αυτή είναι αντίθετη προς το δίκαιο της Ένωσης.

Παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο

- 32 Ο A. Melki και ο S. Abdeli θεωρούν ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη εθνική ρύθμιση είναι σύμφωνη με το δίκαιο της Ένωσης, υπό την προϋπόθεση ότι το Conseil constitutionnel εξετάζει το δίκαιο της Ένωσης και, σε περίπτωση αμφιβολιών σχετικά με την ερμηνεία του, υποβάλλει στο Δικαστήριο προδικαστικό ερώτημα, ζητώντας ταυτόχρονα να εφαρμοστεί στο υποβαλλόμενο ερώτημα η ταχεία διαδικασία που προβλέπει το άρθρο 104α του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.
- 33 Η Γαλλική Κυβέρνηση εκτιμά ότι η επίμαχη εθνική ρύθμιση δεν αντιβαίνει στο δίκαιο της Ένωσης, διότι δεν μεταβάλλει ούτε θίγει τον ρόλο και τις αρμοδιότητες των εθνικών δικαστηρίων κατά την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης. Η κυβέρνηση αυτή, για να αποδείξει το βάσιμο της επιχειρηματολογίας της αυτής, στηρίζεται κατ' ουσία στην ερμηνεία της εν λόγω νομοθετικής ρύθμισης στην οποία προέβησαν, μετά την αποστολή στο Δικαστήριο των αιτήσεων του Cour de cassation για την έκδοση προδικαστικής απόφασης, αφενός το Conseil constitutionnel με την απόφαση 2010-605 DC, της 12ης Μαΐου 2010, και αφετέρου το Conseil d'État με την απόφαση 312305 της 14ης Μαΐου 2010.

- 34 Σύμφωνα με την ερμηνεία αυτή, δεν επιτρέπεται να υποβάλλεται στην κρίση του Conseil constitutionnel, με το προκριματικό ζήτημα της συνταγματικότητας, το ζήτημα του συμβατού ενός νόμου με το δίκαιο της Ένωσης. Η εξέταση του ζητήματος αν ένας νόμος είναι σύμφωνος με το δίκαιο της Ένωσης δεν εναπόκειται στο Conseil constitutionnel, αλλά στα τακτικά πολιτικά, ποινικά και διοικητικά δικαστήρια, τα οποία είναι επίσης αρμόδια να εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης σύμφωνα με τη δική τους εκτίμηση και να υποβάλλουν, ταυτόχρονα με ή μετά από την υποβολή του προκριματικού ζητήματος της συνταγματικότητας, προδικαστικά ερωτήματα στο Δικαστήριο.
- 35 Συναφώς η Γαλλική Κυβέρνηση υποστηρίζει, μεταξύ άλλων, ότι, σύμφωνα με την επίμαχη στην κύρια δίκη εθνική νομοθεσία, το εθνικό δικαστήριο μπορεί είτε να εκδώσει την απόφασή του χωρίς να αναμείνει την απόφαση του Cour de cassation, του Conseil d'État ή του Conseil constitutionnel επί του προκριματικού ζητήματος της συνταγματικότητας είτε να διατάξει τα προσωρινά ή ασφαλιστικά μέτρα που είναι αναγκαία για την άμεση προστασία των δικαιωμάτων που αντλούν οι πολίτες από το δίκαιο της Ένωσης.
- 36 Τόσο η Γαλλική όσο και η Βελγική Κυβέρνηση ισχυρίζονται ότι ο μηχανισμός της διαδικασίας του προκριματικού ζητήματος συνταγματικότητας αποσκοπεί στην παροχή στους πολίτες της εγγύησης ότι η αίτησή τους για εξέταση της συνταγματικότητας μιας εθνικής διάταξης θα εξεταστεί πράγματι και ότι η υποβολή του ζητήματος της συνταγματικότητας στην κρίση του Conseil constitutionnel δεν θα αποκλείεται λόγω του ασύμβατου της διάταξης αυτής με το δίκαιο της Ένωσης. Επιπλέον, η υποβολή του ζητήματος αυτού στην κρίση του Conseil constitutionnel παρουσιάζει το πλεονέκτημα ότι το δικαστήριο αυτό μπορεί να οδηγήσει στην κατάργηση κάθε νόμου που είναι αντισυνταγματικός, η δε κατάργηση αυτή ενεργεί erga omnes. Αντίθετα, τα αποτελέσματα των αποφάσεων των τακτικών δικαστηρίων με τις οποίες διαπιστώνεται το ασύμβατο μιας εθνικής διάταξης με το δίκαιο της Ένωσης ισχύουν μόνο για τη συγκεκριμένη διαφορά την οποία επιλύει το οικείο τακτικό δικαστήριο.
- 37 Η Τσεχική Κυβέρνηση προτείνει να δοθεί η απάντηση ότι από την αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης συνάγεται ότι το εθνικό δικαστήριο οφείλει να διασφαλίζει την πλήρη εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης εξετάζοντας το συμβατό του εθνικού δικαίου με το δίκαιο της Ένωσης και μη εφαρμόζοντας τις αντίθετες προς αυτό διατάξεις του εθνικού δικαίου, χωρίς να είναι υποχρεωμένο να υποβάλει προηγουμένως

το ζήτημα στην κρίση του εθνικού Συνταγματικού Δικαστηρίου ή άλλου εθνικού δικαστηρίου. Κατά τη Γερμανική Κυβέρνηση, η άσκηση του κατά το άρθρο 267 ΣΛΕΕ δικαιώματος κάθε εθνικού δικαστηρίου να υποβάλει στο Δικαστήριο αίτηση έκδοσης προδικαστικής απόφασης δεν επιτρέπεται να εμποδίζεται από διάταξη του εθνικού δικαίου που εξαρτά την υποβολή στο Δικαστήριο της αίτησης ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης από την έκδοση απόφασης άλλου εθνικού δικαστηρίου. Κατά την Πολωνική Κυβέρνηση, δεν αντιβαίνει στο άρθρο 267 ΣΛΕΕ μια εθνική ρύθμιση όπως η ρύθμιση την οποία αφορά το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, διότι η προβλεπόμενη διαδικασία δεν θίγει την ουσία των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των εθνικών δικαστηρίων που συνάγονται από το εν λόγω άρθρο.

38 Κατά την Επιτροπή, μια εθνική ρύθμιση όπως η περιγραφόμενη στις αιτήσεις για την έκδοση προδικαστικής απόφασης αντιβαίνει στο δικαίο της Ένωσης, και ιδιαίτερα στην αρχή της υπεροχής του δικαίου αυτού και στο άρθρο 267 ΣΛΕΕ, καθόσον οποιαδήποτε αμφισβήτηση του συμβατού μιας νομοθετικής διάταξης με το δικαίο της Ένωσης θα παρείχε στον πολίτη τη δυνατότητα να ισχυριστεί ότι η εν λόγω νομοθετική διάταξη αντιβαίνει στο Σύνταγμα. Στην περίπτωση αυτή, η υποχρέωση διασφάλισης της τήρησης του δικαίου της Ένωσης θα μεταφερόταν έμμεσα μεν, αλλά αναπόφευκτα, από τα δικαστήρια της ουσίας στο Συνταγματικό Δικαστήριο. Κατά συνέπεια, ο μηχανισμός του προκριματικού ζητήματος συνταγματικότητας δημιουργεί μια κατάσταση παρεμφερή με εκείνη την οποία το Δικαστήριο έκρινε αντίθετη, με την απόφαση της 9ης Μαρτίου 1978, 106/77, *Simmenthal* (Συλλογή τόμος 1978, σ. 239), προς το δικαίο της Ένωσης. Για την κατάσταση αυτή δεν αποτελεί λύση το γεγονός ότι το ίδιο το Συνταγματικό Δικαστήριο μπορεί να υποβάλλει προδικαστικά ερωτήματα στο Δικαστήριο.

39 Αντίθετα, αν η αμφισβήτηση του συμβατού μιας νομοθετικής διάταξης με το δικαίο της Ένωσης δεν παρέχει στον πολίτη τη δυνατότητα να προβάλει εξ αυτού του λόγου και μόνο την αντισυνταγματικότητα της εν λόγω νομοθετικής διάταξης, με συνέπεια να παραμένει ο δικαστής της ουσίας αρμόδιος για την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης, μια εθνική ρύθμιση όπως η ρύθμιση την οποία αφορά το πρώτο προδικαστικό ερώτημα δεν θα αντέβαινε στο δικαίο της Ένωσης αν πληρούνταν ορισμένες προϋποθέσεις. Κατά την Επιτροπή πάντα, ο εθνικός δικαστής πρέπει να είναι ελεύθερος να υποβάλλει στο Δικαστήριο κάθε προδικαστικό ερώτημα που είναι κατά την κρίση του αναγκαίο και να λαμβάνει ταυτόχρονα κάθε μέτρο που είναι αναγκαίο για τη διασφάλιση της προσωρινής δικαστικής προστασίας των δικαιωμάτων που έχουν κατοχυρωθεί με το δικαίο της Ένωσης. Επιπλέον, θα πρέπει, πρώτον, η παρεμπόδιση διαδικασία ελέγχου της συνταγματικότητας να μη συνεπάγεται την αναστολή της διαδικασίας επί της ουσίας για υπερβολικά μακρό χρονικό διάστημα και, δεύτερον, ο εθνικός δικαστής να εξακολουθεί να είναι πλήρως ελεύθερος, μετά το πέρας της

παρεμπίπτουσας αυτής διαδικασίας και ανεξάρτητα από την έκβασή της, να εκτιμήσει το συμβατό της εθνικής νομοθετικής διάταξης με το δίκαιο της Ένωσης, να μην την εφαρμόσει, εφόσον κρίνει ότι είναι αντίθετη με το δίκαιο της Ένωσης, και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα κατά την κρίση του αναγκαία προδικαστικά ερωτήματα.

Απάντηση του Δικαστηρίου

- 40 Το άρθρο 267 ΣΛΕΕ απονέμει στο Δικαστήριο την αρμοδιότητα να αποφαινεται, με προδικαστική απόφαση, αφενός επί της ερμηνείας των Συνθηκών και των πράξεων των θεσμικών ή λοιπών οργάνων ή οργανισμών της Ένωσης και αφετέρου επί του κύρους των πράξεων αυτών. Το άρθρο αυτό προβλέπει, στο δεύτερο εδάφιο, ότι τα εθνικά δικαστήρια μπορούν να υποβάλλουν τα ζητήματα αυτά στην κρίση του Δικαστηρίου, εφόσον κρίνουν ότι η απόφαση επί του οικείου ζητήματος είναι αναγκαία για την έκδοση της δικής τους απόφασης, ενώ στο τρίτο εδάφιο προβλέπει ότι η υποβολή αυτή είναι υποχρεωτική για τα δικαστήρια των οποίων οι αποφάσεις δεν υπόκεινται σε ένδικα μέσα του εθνικού δικαίου.
- 41 Από τα παραπάνω συνάγεται, πρώτον, ότι, αν και μπορεί να αποτελεί πλεονέκτημα, ανάλογα με τις περιστάσεις, το να έχουν επιλυθεί, κατά τον χρόνο της παραπομπής στο Δικαστήριο, τα προβλήματα που ανάγονται αποκλειστικά στο εθνικό δίκαιο (βλ. απόφαση της 10ης Μαρτίου 1981, 36/80 και 71/80, *Irish Creamery Milk Suppliers Association* κ.λπ., Συλλογή 1981, σ. 735, σκέψη 6), τα εθνικά δικαστήρια έχουν ευρύτατη ευχέρεια να απευθύνονται στο Δικαστήριο, όταν θεωρούν ότι η υπόθεση που εκκρεμεί ενώπιόν τους θέτει ζητήματα ερμηνείας ή εκτίμησης του κύρους διατάξεων του δικαίου της Ένωσης επί των οποίων πρέπει να αποφασίσουν (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 16ης Ιανουαρίου 1974, 166/73, *Rheinmühlen-Düsseldorf*, Συλλογή τόμος 1974, σ. 17, σκέψη 3, της 27ης Ιουνίου 1991, C-348/89, *Mecanarte*, Συλλογή 1991, σ. I-3277, σκέψη 44, και της 16ης Δεκεμβρίου 2008, C-210/06, *Cartesio*, Συλλογή 2008, σ. I-9641, σκέψη 88).
- 42 Το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η ύπαρξη κανόνα του εσωτερικού δικαίου κατά τον οποίο τα δικαστήρια που δεν αποφαινούνται σε τελευταίο βαθμό δεσμεύονται από τις νομικές εκτιμήσεις των ανώτερων δικαστηρίων δεν μπορεί

αυτόματα να έχει ως αποτέλεσμα να αναιρεί την κατά το άρθρο 267 ΣΛΕΕ ευχέρεια των πρώτων αυτών δικαστηρίων να υποβάλλουν τα ζητήματα ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης στην κρίση του Δικαστηρίου (βλ. προπαρατεθείσες αποφάσεις *Rheinmühlen-Düsseldorf*, σκέψεις 4 και 5, και *Cartesio*, σκέψη 94). Το δικαστήριο που δεν αποφαινεται σε τελευταίο βαθμό πρέπει να είναι ελεύθερο, ιδίως όταν κρίνει ότι η νομική εκτίμηση που διατυπώθηκε από ανώτερο δικαστήριο θα μπορούσε να το οδηγήσει στην έκδοση απόφασης αντίθετης προς το δίκαιο της Ένωσης, να υποβάλλει στο Δικαστήριο τα ερωτήματα τα οποία το απασχολούν (απόφαση της 9ης Μαρτίου 2010, C-378/08, *ERG* κ.λπ., Συλλογή 2010, σ. I-1919, σκέψη 32).

- 43 Δεύτερον, το Δικαστήριο έχει ήδη δεχτεί ότι το εθνικό δικαστήριο στο οποίο έχει ανατεθεί, στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του, η εφαρμογή των κανόνων του δικαίου της Ένωσης έχει την υποχρέωση να διασφαλίζει την πλήρη αποτελεσματικότητα των κανόνων αυτών, αφήνοντας εν ανάγκη αυτεπαγγέλτως ανεφάρμοστη κάθε αντίθετη διάταξη της εθνικής νομοθεσίας, έστω και μεταγενέστερη, χωρίς να υποχρεούται να ζητήσει ή να αναμείνει την προηγούμενη εξαφάνισή της είτε διά της νομοθετικής οδού είτε μέσω οποιασδήποτε άλλης συνταγματικής διαδικασίας (βλ., μεταξύ άλλων, προπαρατεθείσα απόφαση *Simmenthal*, σκέψεις 21 και 24, και αποφάσεις της 20ής Μαρτίου 2003, C-187/00, *Kutz-Bauer*, Συλλογή 2003, σ. I-2741, σκέψη 73, της 3ης Μαΐου 2005, C-387/02, C-391/02 και C-403/02, *Berlusconi* κ.λπ., Συλλογή 2005, σ. I-3565, σκέψη 72, και της 19ης Νοεμβρίου 2009, C-314/08, *Filipiak*, Συλλογή 2009, σ. I-11049, σκέψη 81).
- 44 Θα ήταν πράγματι ασυμβίβαστη προς τις επιταγές που είναι συμφυείς με τον ίδιο τον χαρακτήρα του δικαίου της Ένωσης κάθε διάταξη εθνικού δικαίου και κάθε νομοθετική, διοικητική ή δικαστική πρακτική που θα είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση της πρακτικής αποτελεσματικότητας του δικαίου της Ένωσης λόγω της μη αναγνώρισης στο αρμόδιο για την εφαρμογή του δικαίου αυτού δικαστήριο της εξουσίας να πράττει, κατά το χρονικό ακριβώς σημείο της εφαρμογής αυτής, οτιδήποτε είναι αναγκαίο ώστε να αποκλείεται η εφαρμογή των εθνικών νομοθετικών διατάξεων που εμποδίζουν ενδεχομένως την πλήρη αποτελεσματικότητα των κανόνων της Ένωσης (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση *Simmenthal*, σκέψη 22, και απόφαση της 19ης Ιουνίου 1990, C-213/89, *Factortame* κ.λπ., Συλλογή 1990, σ. I-2433, σκέψη 20). Αυτό θα συνέβαινε αν, σε περίπτωση αντίθεσης μεταξύ διάταξης του δικαίου της Ένωσης και εθνικού νόμου, η επίλυση της σύγκρουσης αυτής ανετίθετο σε άλλη αρχή και όχι στον δικαστή που καλείται να διασφαλίζει την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης, στην οποία να παρέχεται μάλιστα ίδια εξουσία εκτίμησης, έστω και αν η παρεμπόδιση της πλήρους αποτελεσματικότητας του εν λόγω δικαίου εξ αυτού του λόγου ήταν απλώς και μόνο προσωρινή (βλ. επ' αυτού την προπαρατεθείσα απόφαση *Simmenthal*, σκέψη 23).

- 45 Τέλος, το Δικαστήριο έχει δεχτεί ότι το εθνικό δικαστήριο, στο οποίο έχει υποβληθεί διαφορά σχετική με το δίκαιο της Ένωσης και το οποίο κρίνει ότι μια διάταξη του εθνικού δικαίου είναι όχι μόνο αντίθετη προς το δίκαιο της Ένωσης, αλλά και αντισυνταγματική, ούτε στερείται της κατά το άρθρο 267 ΣΛΕΕ ευχέρειας ούτε απαλλάσσεται από την κατά το ίδιο άρθρο υποχρέωσή του να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ζητήματα ερμηνείας ή κύρους του δικαίου της Ένωσης για τον λόγο ότι η αναγνώριση της αντισυνταγματικότητας μιας διάταξης του εσωτερικού δικαίου προϋποθέτει υποχρεωτικά την προσφυγή ενώπιον του Συνταγματικού Δικαστηρίου. Συγκεκριμένα, η πρακτική αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης θα πληττόταν, αν η ύπαρξη υποχρέωσης προσφυγής ενώπιον του Συνταγματικού Δικαστηρίου μπορούσε να εμποδίσει το εθνικό δικαστήριο που έχει επιληφθεί διαφοράς διεπόμενης από το δίκαιο της Ένωσης να ασκήσει την ευχέρεια που του απονέμει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ζητήματα ερμηνείας ή κύρους του δικαίου της Ένωσης, προκειμένου να είναι σε θέση να κρίνει αν ένας εθνικός κανόνας συμβιβάζεται με το δίκαιο αυτό (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Mecanarte, σκέψεις 39, 45 και 46).
- 46 Όσον αφορά τις συνέπειες που συνάγονται από την προπαρατεθείσα νομολογία σχετικά με εθνικές διατάξεις όπως εκείνες τις οποίες αφορά το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, επισημαίνεται ότι το αιτούν δικαστήριο εκκινεί από την αντίληψη ότι, σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, το γαλλικό Συνταγματικό Δικαστήριο, όταν εξετάζει αν ένας νόμος είναι αντισυνταγματικός λόγω του ότι είναι ασύμβατος με το δίκαιο της Ένωσης, εξακριβώνει επίσης κατά πόσον ο νόμος αυτός είναι σύμφωνος με το δίκαιο της Ένωσης. Στην περίπτωση αυτή, ο δικαστής της ουσίας που παραπέμπει το ζήτημα της συνταγματικότητας δεν μπορεί, πριν από την παραπομπή αυτή, ούτε να αποφανθεί επί του συμβατού του οικείου νόμου με το δίκαιο της Ένωσης ούτε να υποβάλει στο Δικαστήριο προδικαστικό ερώτημα σε σχέση με τον νόμο αυτό. Επιπλέον, αν το Conseil constitutionnel κρίνει ότι ο επίμαχος νόμος είναι σύμφωνος με το δίκαιο της Ένωσης, ο δικαστής της ουσίας δεν θα μπορεί ούτε τώρα, μετά την έκδοση της απόφασης του Conseil constitutionnel, η οποία δεσμεύει όλες τις δικαστικές αρχές, να υποβάλει προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο. Το ίδιο συμβαίνει και στην περίπτωση που η ένσταση της αντισυνταγματικότητας ορισμένης νομοθετικής διάταξης προβάλλεται σε δίκη ενώπιον του Conseil d'État ή του Cour de cassation.
- 47 Σύμφωνα με την ερμηνεία αυτή, το αποτέλεσμα της επίμαχης στην κύρια δίκη εθνικής νομοθεσίας είναι να εμποδίζονται τα εθνικά τακτικά δικαστήρια, τόσο πριν από την παραπομπή του ζητήματος της αντισυνταγματικότητας όσο και μετά την έκδοση

της απόφασης του Conseil constitutionnel επί του ζητήματος αυτού, να ασκούν την ευχέρειά τους ή να εκπληρώνουν την υποχρέωσή τους κατά το άρθρο 267 ΣΛΕΕ και να υποβάλλουν προδικαστικά ερωτήματα στο Δικαστήριο. Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι από τις νομολογιακές αρχές που υπενθυμίστηκαν με τις σκέψεις 41 έως 45 της παρούσας απόφασης συνάγεται ότι μια εθνική νομοθεσία όπως η περιγραφόμενη στις αιτήσεις έκδοσης προδικαστικής απόφασης αντιβαίνει στο άρθρο 267 ΣΛΕΕ.

- 48 Εντούτοις, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 33 έως 36 της παρούσας απόφασης, η Γαλλική και η Βελγική Κυβέρνηση παρουσίασαν μια διαφορετική ερμηνεία της γαλλικής νομοθεσίας την οποία αφορά το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, βασιζόμενες κυρίως στην απόφαση του Conseil constitutionnel 2010-605 DC, της 12ης Μαΐου 2010, και στην απόφαση του Conseil d'État 312305, της 14ης Μαΐου 2010, οι οποίες εκδόθηκαν μετά τη διαβίβαση στο Δικαστήριο των αποφάσεων του Cour de cassation με τις οποίες υποβλήθηκαν τα προδικαστικά ερωτήματα.
- 49 Στο σημείο αυτό πρέπει να υπενθυμιστεί ότι στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να εξακριβώσει, στις υποθέσεις που έχουν υποβληθεί στην κρίση του, ποια είναι η ορθή ερμηνεία του εθνικού δικαίου.
- 50 Κατά πάγια νομολογία, στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να προσδίδει στον εθνικό νόμο που πρέπει να εφαρμόσει ερμηνεία σύμφωνη, κατά το μέτρο του δυνατού, με τις απαιτήσεις του δικαίου της Ένωσης (αποφάσεις της 26ης Σεπτεμβρίου 2000, C-262/97, Englbrecht, Συλλογή 2000, σ. I-7321, σκέψη 39, της 27ης Οκτωβρίου 2009, C-115/08, ĆEZ, Συλλογή 2009, σ. I-10265, σκέψη 138, και της 13ης Απριλίου 2010, C-91/08, Wall, Συλλογή 2010, σ. I-2815, σκέψη 70). Με δεδομένες τις προαναφερθείσες αποφάσεις του Conseil constitutionnel και του Conseil d'État, δεν μπορεί να αποκλειστεί αυτή η ερμηνεία των εθνικών διατάξεων που καθιέρωσαν τον επίμαχο στην κύρια δίκη μηχανισμό ελέγχου της συνταγματικότητας.

- 51 Η εξέταση του ζητήματος αν είναι δυνατή η σύμφωνη με τις απαιτήσεις του δικαίου της Ένωσης ερμηνεία του μηχανισμού του προκριματικού ζητήματος συνταγματικότητας δεν εξαλείφει τα ουσιώδη χαρακτηριστικά του συστήματος συνεργασίας μεταξύ Δικαστηρίου και εθνικών δικαστηρίων, το οποίο καθιερώνεται με το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, όπως τα χαρακτηριστικά αυτά απορρέουν από τη νομολογία που υπενθυμίστηκε με τις σκέψεις 41 έως 45 της παρούσας απόφασης.
- 52 Συγκεκριμένα, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, προκειμένου να διασφαλίζεται η υπεροχή του δικαίου της Ένωσης, η λειτουργία αυτού του συστήματος συνεργασίας προϋποθέτει ότι ο εθνικός δικαστής θα είναι ελεύθερος να υποβάλει στο Δικαστήριο σε όποιο στάδιο της διαδικασίας κρίνει ενδεδειγμένο, και μάλιστα ακόμη και μετά το πέρας μιας παρεμπόμπουσας διαδικασίας ελέγχου της συνταγματικότητας, οποιοδήποτε αναγκαίο κατά την κρίση του προδικαστικό ερώτημα.
- 53 Εφόσον το εθνικό δίκαιο προβλέπει την υποχρέωση κίνησης μιας παρεμπόμπουσας διαδικασίας ελέγχου της συνταγματικότητας, λόγω της οποίας ο εθνικός δικαστής δεν μπορεί να αποφασίσει αμέσως να μην εφαρμόσει την εθνική νομοθετική διάταξη την οποία θεωρεί αντίθετη προς το δίκαιο της Ένωσης, η λειτουργία του συστήματος που καθιερώνει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ απαιτεί πάντως να είναι ο εθνικός δικαστής ελεύθερος αφενός να διατάξει κάθε αναγκαίο μέτρο για τη διασφάλιση της προσωρινής δικαστικής προστασίας των δικαιωμάτων που απονέμει η έννομη τάξη της Ένωσης και αφετέρου να μην εφαρμόσει, μετά την περάτωση της παρεμπόμπουσας αυτής διαδικασίας, την εν λόγω εθνική διάταξη, αν την θεωρεί αντίθετη προς το δίκαιο της Ένωσης.
- 54 Θα πρέπει εξάλλου να τονιστεί ότι η κατά προτεραιότητα εφαρμογή μιας παρεμπόμπουσας διαδικασίας ελέγχου της συνταγματικότητας ενός εθνικού νόμου του οποίου το περιεχόμενο περιορίζεται απλώς στη μεταφορά των αναγκαστικού δικαίου διατάξεων μιας οδηγίας της Ένωσης στο εσωτερικό δίκαιο δεν θίγει την αρμοδιότητα διαπίστωσης της ακυρότητας των πράξεων της Ένωσης, και συγκεκριμένα των οδηγιών, την οποία έχει μόνο το Δικαστήριο και η οποία αποσκοπεί στη διασφάλιση της ομοιόμορφης εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, ώστε να υπάρχει ασφάλεια δικαίου (βλ. επ' αυτού τις αποφάσεις της 22ας Οκτωβρίου 1987, 314/85, Foto-Frost, Συλλογή 1987, σ. 4199, σκέψεις 15 έως 20, της 10ης Ιανουαρίου 2006, C-344/04, IATA και ELFAA, Συλλογή 2006, σ. I-403, σκέψη 27, και της 18ης Ιουλίου 2007, C-119/05, Lucchini, Συλλογή 2007, σ. I-6199, σκέψη 53).

- 55 Εφόσον δηλαδή η κατά προτεραιότητα εφαρμογή μιας παρεμπόπτουσας διαδικασίας ελέγχου της συνταγματικότητας οδηγεί στην κατάργηση ενός εθνικού νόμου ο οποίος περιορίζεται απλώς στη μεταφορά των αναγκαστικού δικαίου διατάξεων μιας οδηγίας της Ένωσης στο εσωτερικό δίκαιο, για τον λόγο ότι ο νόμος αυτός αντιβαίνει στο εθνικό Σύνταγμα, το Δικαστήριο θα μπορούσε, στην πράξη, να μην έχει πλέον τη δυνατότητα να ελέγχει, κατόπιν αίτησης των δικαστηρίων της ουσίας του οικείου κράτους μέλους, το κύρος της εν λόγω οδηγίας για τους ίδιους λόγους, αλλά σε σχέση με επιταγές του πρωτογενούς δικαίου, και συγκεκριμένα των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στον οποίο το άρθρο 6 ΣΕΕ προσδίδει την ίδια νομική ισχύ που έχουν οι Συνθήκες.
- 56 Πριν ο παρεμπόπτων έλεγχος της συνταγματικότητας ενός νόμου, το περιεχόμενο του οποίου το περιεχόμενο περιορίζεται απλώς στη μεταφορά των αναγκαστικού δικαίου διατάξεων μιας οδηγίας της Ένωσης στο εσωτερικό δίκαιο, να είναι εφικτό να πραγματοποιηθεί σε σχέση με τους ίδιους λόγους για τους οποίους τίθεται ζήτημα κύρους της οδηγίας, τα εθνικά δικαστήρια, οι αποφάσεις των οποίων δεν υπόκεινται σε ένδικα μέσα του εσωτερικού δικαίου, είναι καταρχήν υποχρεωμένα, βάσει του άρθρου 267, τρίτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, να υποβάλουν στο Δικαστήριο ερώτημα σχετικά με το κύρος της οδηγίας αυτής και, στη συνέχεια, να συναγάγουν τις συνέπειες της προδικαστικής απόφασης του Δικαστηρίου, εκτός αν το ίδιο το δικαστήριο που έχει κινήσει τη διαδικασία του παρεμπόπτοντος ελέγχου της συνταγματικότητας έχει υποβάλει στο Δικαστήριο το ερώτημα αυτό βάσει του δεύτερου εδαφίου του ίδιου αυτού άρθρου. Πράγματι, όταν πρόκειται για εθνικό νόμο μεταφοράς που έχει αυτό το περιεχόμενο, το ζήτημα αν η οδηγία είναι έγκυρη αποτελεί πρόκριμα για την υποχρέωση μεταφοράς της στο εσωτερικό δίκαιο. Επιπλέον, το γεγονός ότι για την εξέταση του ζητήματος από τα εθνικά δικαστήρια προβλέπεται συγκεκριμένη αυστηρή προθεσμία δεν επιτρέπεται να εμποδίζει την υποβολή αίτησης για την έκδοση προδικαστικής απόφασης ως προς το κύρος της επίμαχης οδηγίας.
- 57 Κατά συνέπεια, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι αντιβαίνει στο άρθρο 267 ΣΛΕΕ η νομοθετική ρύθμιση κράτους μέλους που καθιερώνει μια παρεμπόπτουσα διαδικασία ελέγχου της συνταγματικότητας των εθνικών νόμων, καθόσον η κατά προτεραιότητα εφαρμογή της διαδικασίας αυτής έχει ως αποτέλεσμα να εμποδίζονται, τόσο πριν από την παραπομπή του ζητήματος της αντισυνταγματικότητας στο εθνικό δικαστήριο που είναι αρμόδιο για τον έλεγχο της συνταγματικότητας των νόμων όσο και μετά την έκδοση, ενδεχομένως, απόφασης από το δικαστήριο αυτό επί του εν λόγω ζητήματος, όλα τα άλλα εθνικά δικαστήρια να ασκούν την ευχέρειά τους ή να εκπληρώνουν την υποχρέωσή τους να υποβάλλουν προδικαστικά ερωτήματα στο Δικαστήριο. Αντίθετα, δεν αντιβαίνει στο άρθρο 267

ΣΛΕΕ η εν λόγω εθνική νομοθετική ρύθμιση, εφόσον τα λοιπά εθνικά δικαστήρια εξακολουθούν να είναι ελεύθερα:

- να υποβάλουν στο Δικαστήριο σε όποιο στάδιο της διαδικασίας κρίνουν ενδειγμένο, και μάλιστα ακόμη και μετά το πέρας της παρεμπόμπουσας διαδικασίας ελέγχου της συνταγματικότητας, οποιοδήποτε αναγκαίο κατά την κρίση τους προδικαστικό ερώτημα,
- να διατάξουν κάθε αναγκαίο μέτρο για τη διασφάλιση της προσωρινής δικαστικής προστασίας των δικαιωμάτων που απονέμει η έννομη τάξη της Ένωσης και
- να μην εφαρμόσουν, μετά την περάτωση της παρεμπόμπουσας αυτής διαδικασίας, την εν λόγω εθνική διάταξη, αν την θεωρούν αντίθετη προς το δίκαιο της Ένωσης.

Στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να εξακριβώσει αν η επίμαχη στην κύρια δίκη εθνική νομοθετική ρύθμιση μπορεί να ερμηνευθεί σύμφωνα με τις απαιτήσεις του δικαίου της Ένωσης.

Επί του δεύτερου ερωτήματος

- ⁵⁸ Με το δεύτερο ερώτημα το αιτούν δικαστήριο θέτει κατ' ουσία το ζήτημα αν αντιβαίνει στο άρθρο 67 ΣΛΕΕ η εθνική νομοθετική ρύθμιση που επιτρέπει στις αστυνομικές αρχές να ελέγχουν, εντός ζώνης 20 χιλιομέτρων από τα χερσαία σύνορα κράτους

μέλους με τα άλλα κράτη που μετέχουν στη Σύμβαση εφαρμογής, την ταυτότητα οποιουδήποτε ατόμου, προκειμένου να εξακριβώνουν την τήρηση της υποχρέωσης του ελεγχόμενου ατόμου να έχει στην κατοχή του και να μπορεί να επιδείξει τις άδειες και τα έγγραφα που προβλέπονται από τον νόμο.

Παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο

- 59 Ο A. Melki και ο S. Abdeli είναι της γνώμης ότι τα άρθρα 67 ΣΛΕΕ και 77 ΣΛΕΕ προβλέπουν την πλήρη απουσία ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα και ότι επομένως η Συνθήκη της Λισσαβώνας έχει αναγάγει την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων σε απόλυτη αρχή, ανεξάρτητη από την ιθαγένεια των ενδιαφερομένων. Κατά συνέπεια, η ελεύθερη κυκλοφορία αυτή απαγορεύει περιορισμούς όπως ο προβλεπόμενος στο άρθρο 78-2, τέταρτο εδάφιο, του γαλλικού ΚΠΔ, το οποίο επιτρέπει στις εθνικές αρχές να διενεργούν συστηματικούς ελέγχους ταυτότητας στις μεθοριακές περιοχές. Επιπλέον, ο A. Melki και ο S. Abdeli ζητούν να αναγνωρισθεί ότι το άρθρο 21 του κανονισμού 562/2006 είναι ανίσχυρο, διότι προσκρούει στην απόλυτη ελευθερία κυκλοφορίας την οποία κατοχυρώνουν τα άρθρα 67 ΣΛΕΕ και 77 ΣΛΕΕ.
- 60 Η Γαλλική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι ο δικαιολογητικός λόγος για τις επίμαχες στην κύρια δίκη εθνικές διατάξεις συνίσταται στην ανάγκη καταπολέμησης ενός είδους συγκεκριμένης εγκληματικότητας στις περιοχές διέλευσης των συνόρων και στις παραμεθόριες ζώνες, όπου υπάρχουν ιδιαίτεροι κίνδυνοι. Οι έλεγχοι ταυτότητας που διενεργούνται βάσει του άρθρου 78-2, τέταρτο εδάφιο, του ΚΠΔ τηρούν πλήρως το άρθρο 21, στοιχείο α', του κανονισμού 562/2006. Σκοπός τους είναι η εξακρίβωση της ταυτότητας ενός ατόμου, ώστε να προλαμβάνεται η διάπραξη αδικημάτων ή η διασάλευση της δημόσιας τάξης ή να εντοπίζονται οι δράστες ενός αδικήματος. Οι έλεγχοι αυτοί βασίζονται άλλωστε σε γενικές πληροφορίες και στην πείρα των αστυνομικών υπηρεσιών, αφού από την πείρα αυτή έχει αποδειχθεί η ιδιαίτερη χρησιμότητα των ελέγχων στις ζώνες αυτές. Οι έλεγχοι διενεργούνται βάσει των πληροφοριών που έχει η αστυνομία από προηγούμενες έρευνές της ή πληροφοριών που έχουν συλλεγεί στο πλαίσιο της συνεργασίας μεταξύ των αστυνομικών αρχών των διαφόρων κρατών μελών και με βάση τις οποίες καθορίζονται ο τόπος και ο χρόνος των ελέγχων. Οι εν λόγω έλεγχοι δεν είναι ούτε πάγιοι ούτε μόνιμοι ούτε συστηματικοί. Αντίθετα, διενεργούνται αιφνιδίως.

- 61 Η Γερμανική, η Ελληνική, η Ολλανδική και η Σλοβακική Κυβέρνηση προτείνουν επίσης να δοθεί αρνητική απάντηση στο δεύτερο ερώτημα και τονίζουν ότι, ακόμη και μετά την έναρξη της ισχύος της Συνθήκης της Λισσαβώνας, επιτρέπεται η διενέργεια μη συστηματικών αστυνομικών ελέγχων στις παραμεθόριες ζώνες, εφόσον τηρούνται οι προϋποθέσεις που θέτει το άρθρο 21 του κανονισμού 562/2006. Οι κυβερνήσεις αυτές υποστηρίζουν κυρίως ότι οι έλεγχοι ταυτότητας στις ζώνες αυτές, τους οποίους προβλέπει η επίμαχη στην κύρια δίκη εθνική ρύθμιση, διαφέρουν, όσον αφορά τον σκοπό τους, το περιεχόμενό τους, τον τρόπο διενέργειας και τις συνέπειές τους, από τους ελέγχους στα σύνορα κατά την έννοια του άρθρου 20 του κανονισμού 562/2006. Οι εν λόγω έλεγχοι επιτρέπονται με βάση το άρθρο 21, στοιχείο α' ή γ', του κανονισμού αυτού.
- 62 Αντίθετα, η Τσεχική Κυβέρνηση και η Επιτροπή φρονούν ότι μια εθνική ρύθμιση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη αντιβαίνει στα άρθρα 20 και 21 του κανονισμού 562/2006. Οι έλεγχοι που προβλέπει η εν λόγω ρύθμιση συνιστούν συγκαλυμμένους ελέγχους στα σύνορα, οι οποίοι δεν είναι δυνατόν να επιτρέπονται δυνάμει του άρθρου 21 του κανονισμού 562/2006, διότι το άρθρο αυτό επιτρέπει ελέγχους μόνο στις παραμεθόριες περιοχές και η μόνη προϋπόθεση που θέτει είναι η παρουσία του ελεγχόμενου ατόμου σε μία από τις περιοχές αυτές.

Απάντηση του Δικαστηρίου

- 63 Επισημαίνεται ευθύς εξαρχής ότι το αιτούν δικαστήριο δεν υπέβαλε προδικαστικό ερώτημα σχετικά με το κύρος καμιάς διάταξης του κανονισμού 562/2006. Δεδομένου ότι το άρθρο 267 ΣΛΕΕ δεν συνιστά ένδικο βοήθημα παρεχόμενο στους διαδίκους διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, το Δικαστήριο δεν υποχρεούται να εκτιμήσει το κύρος του δικαίου της Ένωσης για τον λόγο και μόνον ότι ένας από τους διαδίκους αυτούς προέβαλε το ζήτημα αυτό ενώπιόν του (απόφαση της 30ής Νοεμβρίου 2006, C-376/05 και C-377/05, Brünsteiner και Autohaus Hilgert, Συλλογή 2006, σ. I-11383, σκέψη 28).

- 64 Όσον αφορά την αίτηση του εθνικού δικαστηρίου για ερμηνεία του άρθρου 67 ΣΛΕΕ, η παράγραφος 2 του οποίου προβλέπει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση εξασφαλίζει την απουσία ελέγχων των προσώπων στα εσωτερικά σύνορα, τονίζεται ότι το άρθρο αυτό περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο 1, το οποίο επιγράφεται «Γενικές διατάξεις», του τίτλου V της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ότι από το ίδιο το γράμμα του άρθρου αυτού προκύπτει ότι αποδέκτης της υποχρέωσης που επιβάλλει το άρθρο αυτό είναι η ίδια η Ένωση. Αυτό το κεφάλαιο 1 περιλαμβάνει επίσης το άρθρο 72, το οποίο επαναλαμβάνει την επιφύλαξη του άρθρου 64, παράγραφος 1, ΕΚ ως προς την άσκηση των ευθυνών που βαρύνουν τα κράτη μέλη για την τήρηση της δημόσιας τάξης και τη διαφύλαξη της εσωτερικής ασφάλειας.
- 65 Το κεφάλαιο 2 του εν λόγω τίτλου V περιέχει ειδικές διατάξεις για την αφορώσα τους ελέγχους στα σύνορα πολιτική, μεταξύ των οποίων το άρθρο 77 ΣΛΕΕ, το οποίο αντικατέστησε το άρθρο 62 ΕΚ. Κατά την παράγραφο 2, στοιχείο ε', του εν λόγω άρθρου 77, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο λαμβάνουν τα μέτρα που αφορούν την απουσία κάθε ελέγχου των προσώπων κατά τη διέλευση των εσωτερικών συνόρων. Κατά συνέπεια, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι διατάξεις που έχουν θεσπιστεί με βάση το άρθρο αυτό, και συγκεκριμένα τα άρθρα 20 και 21 του κανονισμού 562/2006, προκειμένου να εξακριβωθεί κατά πόσον αντιβαίνει στο δίκαιο της Ένωσης μια εθνική νομοθετική ρύθμιση όπως η προβλεπόμενη από το άρθρο 78-2, τέταρτο εδάφιο, του γαλλικού ΚΠΔ.
- 66 Ο κοινοτικός νομοθέτης έχει εφαρμόσει την αρχή της απουσίας ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα θεσπίζοντας, με βάση το άρθρο 62 ΕΚ, τον κανονισμό 562/2006, σκοπός του οποίου είναι, σύμφωνα με την εικοστή δεύτερη αιτιολογική σκέψη του, η ανάπτυξη του κεκτημένου του Σένγκεν. Ο κανονισμός αυτός θέσπισε, με τον τίτλο ΙΙΙ, ένα κοινοτικό καθεστώς για τη διέλευση των εσωτερικών συνόρων, το οποίο αντικατέστησε από τις 13 Οκτωβρίου 2006 το άρθρο 2 της Σύμβασης εφαρμογής. Η εφαρμογή του κανονισμού αυτού δεν επηρεάστηκε από την έναρξη της ισχύος της Συνθήκης της Λισσαβώνας. Συγκεκριμένα, το πρωτόκολλο αριθ. 19 που έχει προσαρτηθεί στη Συνθήκη αυτή προβλέπει ρητά ότι το κεκτημένο του Σένγκεν διατηρείται σε ισχύ.
- 67 Το άρθρο 20 του κανονισμού 562/2006 ορίζει ότι η διέλευση των εσωτερικών συνόρων επιτρέπεται σε οποιοδήποτε σημείο και χωρίς συνοριακούς ελέγχους, ανεξάρτητα από την ιθαγένεια των προσώπων. Κατά το άρθρο 2, σημείο 10, του εν λόγω κανονισμού, ως «συνοριακοί έλεγχοι» νοούνται οι έλεγχοι στα συνοριακά σημεία διέλευσης, προκειμένου να εξακριβώνεται ότι τα πρόσωπα δικαιούνται να εισέλθουν στην επικράτεια των κρατών μελών ή να την εγκαταλείψουν.

- 68 Όσον αφορά τους ελέγχους που προβλέπονται από το άρθρο 78-2, τέταρτο εδάφιο, του γαλλικού ΚΠΔ, διαπιστώνεται ότι δεν διενεργούνται «στα σύνορα», αλλά στο εσωτερικό της εθνικής επικράτειας και ότι δεν έχουν σχέση με τη διέλευση των συνόρων από το ελεγχόμενο άτομο. Συγκεκριμένα, δεν πραγματοποιούνται κατά το χρονικό σημείο της διέλευσης των συνόρων. Επομένως, οι έλεγχοι αυτοί δεν αποτελούν συνοριακούς ελέγχους που απαγορεύονται από το άρθρο 20 του κανονισμού 562/2006, αλλά ελέγχους εντός του εδάφους του κράτους μέλους, τους οποίους διέπει το άρθρο 21 του εν λόγω κανονισμού.
- 69 Το άρθρο 21, στοιχείο α', του κανονισμού 562/2006 ορίζει ότι η κατάργηση του ελέγχου των εσωτερικών συνόρων δεν θίγει την άσκηση αστυνομικών αρμοδιοτήτων εκ μέρους των αρμόδιων αρχών δυνάμει της νομοθεσίας κάθε κράτους μέλους, εφόσον η άσκηση των αρμοδιοτήτων αυτών δεν έχει ισοδύναμο αποτέλεσμα με τους συνοριακούς ελέγχους, και ότι αυτό ισχύει και στις παραμεθόριες περιοχές. Κατά συνέπεια, οι έλεγχοι στο εσωτερικό της εθνικής επικράτειας ενός κράτους μέλους δεν απαγορεύονται, κατά το εν λόγω άρθρο 21, στοιχείο α', παρά μόνο αν έχουν ισοδύναμο αποτέλεσμα με τους συνοριακούς ελέγχους.
- 70 Κατά το δεύτερο εδάφιο της διάταξης αυτής, η άσκηση αστυνομικών αρμοδιοτήτων δεν μπορεί, ειδικότερα, να θεωρηθεί ισοδύναμη με τους συνοριακούς ελέγχους όταν τα αστυνομικά μέτρα δεν έχουν ως στόχο τον έλεγχο των συνόρων, βασίζονται σε γενικές πληροφορίες και την πείρα της αστυνομίας όσον αφορά ενδεχόμενες απειλές κατά της δημόσιας ασφάλειας και αποσκοπούν συγκεκριμένα στην καταπολέμηση του διασυνοριακού εγκλήματος, σχεδιάζονται και εκτελούνται κατά τρόπο σαφώς

διαφορετικό από τους συστηματικούς ελέγχους προσώπων στα εξωτερικά σύνορα και, τέλος, διενεργούνται βάσει δειγματοληπτικών ελέγχων.

- 71 Όσον αφορά το ζήτημα αν η άσκηση των αρμοδιοτήτων ελέγχου που απονέμει το άρθρο 78-2, τέταρτο εδάφιο, του γαλλικού ΚΠΔ έχει ισοδύναμο αποτέλεσμα με τους συνοριακούς ελέγχους, διαπιστώνεται, πρώτον, ότι ο σκοπός των ελέγχων που προβλέπει η διάταξη αυτή δεν συμπίπτει με τον σκοπό του συνοριακού ελέγχου κατά την έννοια του κανονισμού 562/2006. Σκοπός του τελευταίου αυτού ελέγχου είναι, κατά το άρθρο 2, σημεία 9 έως 11, του εν λόγω κανονισμού, αφενός να εξακριβώνεται ότι τα άτομα δικαιούνται να εισέλθουν στην επικράτεια των κρατών μελών ή να την εγκαταλείψουν και αφετέρου να εμποδίζονται τα άτομα να παρακάμπτουν τους συνοριακούς ελέγχους. Αντίθετα, η εν λόγω διάταξη του εθνικού δικαίου αποσκοπεί στην εξακρίβωση της τήρησης της υποχρέωσης του ελεγχόμενου ατόμου να έχει στην κατοχή του και να μπορεί να επιδείξει τις άδειες και τα έγγραφα που προβλέπονται από τον νόμο. Η εξουσία των κρατών μελών να επιβάλλουν τέτοιες υποχρεώσεις με την εθνική τους νομοθεσία δεν θίγεται, κατά το άρθρο 21, στοιχείο γ', του κανονισμού 562/2006, από την κατάργηση του ελέγχου των εσωτερικών συνόρων.
- 72 Δεύτερον, το γεγονός ότι το κατά τόπο πεδίο άσκησης της αρμοδιότητας που παρέχει η επίμαχη στην κύρια δίκη εθνική διάταξη περιορίζεται σε μια μεθοριακή ζώνη δεν αρκεί για να γίνει δεκτό ότι η άσκηση της αρμοδιότητας αυτής έχει ισοδύναμο αποτέλεσμα, κατά την έννοια του άρθρου 21, στοιχείο α', του κανονισμού 562/2006, αν ληφθούν υπόψη το γράμμα και ο σκοπός του εν λόγω άρθρου 21. Όσον αφορά όμως τους ελέγχους που διεξάγονται επί συρμού που πραγματοποιεί διεθνές δρομολόγιο ή σε αυτοκινητόδρομο με διόδια, η επίμαχη στην κύρια δίκη εθνική διάταξη προβλέπει ειδικούς κανόνες σχετικά με το κατά τόπο πεδίο εφαρμογής της, πράγμα που θα μπορούσε να αποτελεί ένδειξη για την ύπαρξη τέτοιου ισοδύναμου αποτελέσματος.
- 73 Εξάλλου, το άρθρο 78-2, τέταρτο εδάφιο, του γαλλικού ΚΠΔ, το οποίο επιτρέπει τη διεξαγωγή ελέγχων ανεξάρτητα από τη συμπεριφορά του ενδιαφερόμενου ατόμου και από τη συνδρομή ιδιαίτερων περιστάσεων από τις οποίες να προκύπτει κίνδυνος διατάραξης της δημόσιας τάξης, δεν περιέχει ούτε διευκρινίσεις ούτε όρους για την

άσκηση της απονεμόμενης αρμοδιότητας, και συγκεκριμένα για το πόσο εντατικοί και συχνοί μπορούν να είναι οι έλεγχοι που διεξάγονται επ' αυτής της νομικής βάσης, ώστε να αποφεύγεται το ενδεχόμενο να καταλήγει στην πράξη η άσκηση της αρμοδιότητας αυτής από τις αρμόδιες αρχές στη διεξαγωγή ελέγχων που να έχουν ισοδύναμο αποτέλεσμα με τους συνοριακούς ελέγχους, κατά την έννοια του άρθρου 21, στοιχείο α', του κανονισμού 562/2006.

74 Για να τηρούνται τα άρθρα 20 και 21, στοιχείο α', του κανονισμού 562/2006, ερμηνευόμενα με βάση τις απαιτήσεις της ασφάλειας δικαίου, η εθνική νομοθετική ρύθμιση που απονέμει στις αστυνομικές αρχές αρμοδιότητα για την πραγματοποίηση ελέγχων ταυτότητας, η οποία αφενός μπορεί να ασκηθεί μόνο εντός των παραμεθόριων περιοχών του κράτους μέλους που συνορεύουν με άλλα κράτη μέλη και αφετέρου είναι ανεξάρτητη από τη συμπεριφορά του ελεγχόμενου ατόμου και από τη συνδρομή ιδιαίτερων περιστάσεων από τις οποίες να προκύπτει κίνδυνος διατάραξης της δημόσιας τάξης, πρέπει να προβλέπει τα αναγκαία μέτρα πλαισίωσης της αρμοδιότητας που απονέμει στις αρχές αυτές, με σκοπό κυρίως την παροχή κατευθυντήριων οδηγιών για την άσκηση της εξουσίας εκτίμησης που έχουν οι εν λόγω αρχές κατά την άσκηση της αρμοδιότητας αυτής στην πράξη. Αυτά τα μέτρα πλαισίωσης πρέπει να διασφαλίζουν ότι η άσκηση της αρμοδιότητας διεξαγωγής ελέγχων ταυτότητας δεν θα έχει, στην πράξη, ισοδύναμο αποτέλεσμα με τους συνοριακούς ελέγχους, όπως προσδιορίζεται ειδικότερα στο δεύτερο εδάφιο του άρθρου 21, στοιχείο α', του κανονισμού 562/2006.

75 Υπό τις συνθήκες αυτές, στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι αντιβαίνει στο άρθρο 67, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ και στα άρθρα 20 και 21 του κανονισμού 562/2006 η εθνική νομοθετική ρύθμιση που απονέμει στις αστυνομικές αρχές του οικείου κράτους μέλους την αρμοδιότητα να ελέγχουν, αποκλειστικά και μόνο εντός ζώνης 20 χιλιομέτρων από τα χερσαία σύνορα του κράτους αυτού με άλλα κράτη που μετέχουν στη Σύμβαση εφαρμογής, την ταυτότητα οποιουδήποτε ατόμου, ανεξάρτητα από τη συμπεριφορά του και από τη συνδρομή ιδιαίτερων περιστάσεων από τις οποίες να προκύπτει κίνδυνος διατάραξης της δημόσιας τάξης, προκειμένου να εξακριβώνουν την τήρηση της υποχρέωσης του ελεγχόμενου ατόμου να έχει στην κατοχή του και να μπορεί να επιδείξει τις άδειες και τα έγγραφα που προβλέπονται από τον νόμο, εφόσον η νομοθετική αυτή ρύθμιση δεν προβλέπει τα αναγκαία μέτρα πλαισίωσης της αρμοδιότητας αυτής, ώστε να διασφαλίζεται ότι η άσκηση της εν λόγω αρμοδιότητας στην πράξη δεν θα έχει ισοδύναμο αποτέλεσμα με τους συνοριακούς ελέγχους.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 76 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαινεται:

- 1) Αντιβαίνει στο άρθρο 267 ΣΛΕΕ η νομοθετική ρύθμιση κράτους μέλους που καθιερώνει μια παρεμπίπτουσα διαδικασία ελέγχου της συνταγματικότητας των εθνικών νόμων, καθόσον η κατά προτεραιότητα εφαρμογή της διαδικασίας αυτής έχει ως αποτέλεσμα να εμποδίζονται, τόσο πριν από την παραπομπή του ζητήματος της αντισυνταγματικότητας στο εθνικό δικαστήριο που είναι αρμόδιο για τον έλεγχο της συνταγματικότητας των νόμων όσο και μετά την έκδοση, ενδεχομένως, απόφασης από το δικαστήριο αυτό επί του εν λόγω ζητήματος, όλα τα άλλα εθνικά δικαστήρια να ασκούν την ευχέρειά τους ή να εκπληρώνουν την υποχρέωσή τους να υποβάλλουν προδικαστικά ερωτήματα στο Δικαστήριο. Αντίθετα, δεν αντιβαίνει στο άρθρο 267 ΣΛΕΕ η εν λόγω εθνική νομοθετική ρύθμιση, εφόσον τα λοιπά εθνικά δικαστήρια εξακολουθούν να είναι ελεύθερα:
  - να υποβάλουν στο Δικαστήριο σε όποιο στάδιο της διαδικασίας κρίνουν ενδεδειγμένο, και μάλιστα ακόμη και μετά το πέρας της παρεμπίπτουσας διαδικασίας ελέγχου της συνταγματικότητας, οποιοδήποτε αναγκαίο κατά την κρίση τους προδικαστικό ερώτημα,
  - να διατάξουν κάθε αναγκαίο μέτρο για τη διασφάλιση της προσωρινής δικαστικής προστασίας των δικαιωμάτων που απονέμει η έννομη τάξη της Ένωσης και

- να μην εφαρμόσουν, μετά την περάτωση της παρεμπόρουσας αυτής διαδικασίας, την εν λόγω εθνική διάταξη, αν την θεωρούν αντίθετη προς το δίκαιο της Ένωσης.

Στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να εξακριβώσει αν η επίμαχη στην κύρια δίκη εθνική νομοθετική ρύθμιση μπορεί να ερμηνευθεί σύμφωνα με τις απαιτήσεις του δικαίου της Ένωσης.

- 2) Αντιβαίνει στο άρθρο 67, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ και στα άρθρα 20 και 21 του κανονισμού (ΕΚ) 562/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2006, για τη θέσπιση του κοινοτικού κώδικα σχετικά με το καθεστώς διέλευσης προσώπων από τα σύνορα (κώδικα συνόρων του Σένγκεν), η εθνική νομοθετική ρύθμιση που απονέμει στις αστυνομικές αρχές του οικείου κράτους μέλους την αρμοδιότητα να ελέγχουν, αποκλειστικά και μόνο εντός ζώνης 20 χιλιομέτρων από τα χερσαία σύνορα του κράτους αυτού με άλλα κράτη που μετέχουν στη Σύμβαση εφαρμογής της συμφωνίας του Σένγκεν της 14ης Ιουνίου 1985 μεταξύ των κυβερνήσεων των κρατών της Οικονομικής Ένωσης Μπενελούξ, της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και της Γαλλικής Δημοκρατίας, σχετικά με τη σταδιακή κατάργηση των ελέγχων στα κοινά σύνορα, η οποία υπογράφηκε στο Σένγκεν (Λουξεμβούργο) στις 19 Ιουνίου 1990, την ταυτότητα οποιουδήποτε ατόμου, ανεξάρτητα από τη συμπεριφορά του και από τη συνδρομή ιδιαίτερων περιστάσεων από τις οποίες να προκύπτει κίνδυνος διατάραξης της δημόσιας τάξης, προκειμένου να εξακριβώνουν την τήρηση της υποχρέωσης του ελεγχόμενου ατόμου να έχει στην κατοχή του και να μπορεί να επιδείξει τις άδειες και τα έγγραφα που προβλέπονται από τον νόμο, εφόσον η νομοθετική αυτή ρύθμιση δεν προβλέπει τα αναγκαία μέτρα πλαισίωσης της αρμοδιότητας αυτής, ώστε να διασφαλίζεται ότι η άσκηση της εν λόγω αρμοδιότητας στην πράξη δεν θα έχει ισοδύναμο αποτέλεσμα με τους συνοριακούς ελέγχους.

(υπογραφές)

